

MONOSZLÓY DEZSŐ Tudathasadás

Két lompos kutya ugrándozott a ház előtt, az ősz szakálú férfi a kitért ablakból figyelte mutatványukat.

Tudathasadás, ugatta az egyik. Skizofrénia, ugatta a másik. Teljes azonosság, bosszankodott Élet Mihály. Ha csak az nem szolgál némi magyarázattal, hogy az ebek gazdáit más-más nemzetiségűek. Bár ez is botcsinálta konklúzió. Hátrafordult. Körülnézett. Minden idegennek látszott. Talán nem is itt lakom. Nem ez az otthonom. Akkor pedig el kell menekülnöm, még-hozzá azonnal. Közben eszébe jutott, valahová hivatalos. Itthonról vagy máshonnan? Egyre megy. A kulcs, amit a zsebében talált, illett a zárba. Gondosan becsukta az ajtót. Utóbbi időben félt a betörőktől.

Amikor a terembe lépett, hunyorogva szemlélődött. Az ünnepség már elkezdődött. Az első sorok jóformán megteltek. Olyat keresett, ahol senki sem ült. Óvatosan megtapogatta a párnázott széket. Soha nem lehet tudni. Korábbi olvasmányai nyitva hagyták azt a feltételezést, hogy egy magyar uralkodót az árnyékszéken gyilkoltak meg. Alattomosan, alulról, horribile dictu felnyársalták. Hirtelen világosság támadt. A függöny felgördült. A színpad bal oldalán dél-afrikai fehér lányok skót balladákat adtak elő. A nagyobbik énekelt, a kisebbik zongorán kísérte. A szemben levő oldalon magyar vonósnegyes a *Cremonai hegedűst* cifrázta. A kopasz csellós egyik lábát előre nyújtotta, így láthatóvá vált lyukas cipőtalpa. A többiek padlóhoz szorított cipővel hegedültek. Előadásukat hosszantartó taps köszöntötte. Helyéről nem mert mindjárt elmozdulni. Nagy volt a tolongás. A kijárat felé

igyekezett. A ruhatár előtt ismeretlen férfi pajtáskodón vállon veregette. Hogy ityeg a fityeg, kérdezte. Kajánkodó tekintettel nézett farkasszemet vele.

Futva hagyta el az ünnepség színhelyét. Kiérve megtorpant. Kinyújtotta előretartott kezét, arra ügyelt, ne ütközzön össze ismeretlen akadállyal. Átjutott a forgalmas sugárúton. Sikerült a megnyugtató járdaszélig elvergődnie. Emlékekben próbált megkapaszkodni, de rájött, nem megbízható szerkezetűek. Másképpen, légiüres térből pottyán néhány életdarabka a meglepett sorstárs ölébe, a későbbiekhez hozzáilleszthetetlenül.

Katonás léptekre figyelt fel. Zelenkáné fintorodott elő. Jelen-tem alászan, mondta, feltehetően leányos pukedlit utánozva. Persze ez teljesen lehetetlen. Z. több évtizede halott. Zelenkáné örökké él. Jelenleg is Maca nénit cipelte hóna alatt. Maca néni is örökké él. Bár ő krónikus magas vérnyomásban szenved. Egy a szalonunkban gyakori vendéghez, Bódi Bácsihoz, egy jól konzervált huszárezredeshez kötődött titkos, esetleg törvényes házassággal, vagy csupán érzelmi szálakkal. Zelenkáné lefitymálta Maca nénit. Féken tartott gondolatvilágában becsúszott róla, hogy

öreglány, meddig tengeted még nyavalyás életedet. A valóságban azonban ilyen kijelentést soha nem merészt tenni. Maca néniből annyi tiszteletre méltó törekenység áradt, hogy róla az ilyen durva szavak úgyis leperegtek.

Mielőtt Zelenkáné átmenetileg hozzánk költözött, egy kéményseprő özvegye s egy előkelő budai szanatórium főmadámja volt. Nálunk a szobalányok és szakácsnők rémeként mindössze tizennyolc évig maradt. Mi, öcsémrel együtt úgy gondoltuk, hogy anyánk az úrnő, erre abból következtettünk, hogy neki, szépségét dicsérve minduntalan kezét csókolt. Legszívesebben

szájon csókolta volna, de jelenlétünkben valahogy túrtette magát. Pedig erre semmi szüksége nem volt, mert a bonyolultabb dolgok áttekintéséhez vagy megértéséhez halvány segédfogalmunk sem volt.

A tényleges hatalmat azonban bizonyos fogaskerekek áttekinthetetlen működésének következtében ő képviselte a bibliát nélkülöző meggyőző erőre nem is támaszkodva. Egy virtuális emlék egyre határozottabb körvonalakkal toppan elém. Az Ördögöröm csárda felé meneteltünk. Zelenkáné volt a csapatkapitány, öcsém a sereghajtó. Megszomjaztam, kapok málnaszörpöt vagy nem kapok, üvöltöttem hisztérikusan. Kapsz a fejedre, zendült basszushangon. Olyan volt, mint az Úr hangja. Elcsendesedtem. Diákkorom ájtatos képe vigyorgott rám. Aztán rájöttem, nincs Isten. Ezzel hihetetlen felelősség zúdult a nyakamba. Ráébredtem, ezentúl másokra is nekem kell vigyáznom.

A járda túloldalán valami vagy valaki túsarkakon el-suhant. Egy lány, aki mögött nincs árnyék. Háta mögött csak a testem. A fehér almavirág, amit mindig kerestem. De mi köze ennek a jelenhez? A jelennek nincs igazság-érzete sem a múlthoz, sem a jövőhöz. Ez a találkozás sehova sem tartozik. De mégis, mintha a most telkén barangolna. Mihály belesüppedt a hangulatába. Feltörte a cipő a lábát, nem fáj? Dehogynem, bólított a lány, s felsóhajtott. Akkor magát halálíg védelmezni kell.

Ettől kezdve bábszínház hangon beszélgettek, mint Vitéz Mihály és Tündér Ilona. Ennek hanglejtését, udvarlási formáit gyerekkoromból, a *Volt egyszer egy állatkert* színhelyéből merítettem. Valamelyik pavilonjában, pálma- vagy elefántházában működött egy üvegkalkában megtekinthető parányi bábszínház. Közről nem, csak tisztas távolból lehetett becserkészni. Szerencse kellett hozzá, mert nem volt pontos műsoridő. Itt páholta Vitéz Mihály vagy nyakazta le éles szablyájával a boszorkányokat. Máskor meg Tündér Ionát dédelgette az ölében.

Az ég ekkor váratlanul forgószelet kavart, és a sivatagba sodorta mindkettőjüket. Üvöltő tevéktől körül-ve a homokba kuporodtak. A tevéknek habzott a szájuk, testükből ömlött a vér. Előbb csak ők bömböltek, később a lány is. Minden jóra fordul majd, reménykedett Mihály. De hát csoda nincs! – visitotta egy kétpúpú. Szörös nyelvét rám öltötte a leggonoszabb nőtény.

Igyekeztem másra terelni a szót. Szanatóriumi élményeimmel hozakodtam elő. A társalgóban, amely játékszobának is szolgált, öreg házaspár sakkozott. Megdöbentett, hogy rosszul van felállítva a tábla, ők meg nyugodtan tovább játszanak. A királynő megtartja színét, kezdtem indulatosan a kioktató penitenciát. Értetlenül meredtek rám. Hagyja csak, ötven éve ját-

szunk együtt. Én világossal, ő sötétel. Soha nem veszekszünk. Ő a jobb játékos, még soha nem sikerült nyernem. Hát így nem lehet, ellenkeztem. Hagyja csak, ismételték közös erővel. A mi szabályunk a szeretet és a békesség.

A királynő... Hagyja csak! Nekünk is játszani kellett volna. A bábszínházi hang nem elég. De mi nem értünk rá. Mi a gyöngéknek, a tehetetleneknek tartozunk felelősséggel. Mert az ész ezt parancsolta? De mi joga írhat elő bármilyen magatartásformát az ész, amely a jelennel és a jövővel szemben is felelőtlen? Nem képes különbséget tenni külső és belső idő között. Játékszobába süppedt kő-ök öregeken töpreng ahelyett, hogy a soron következő fontolgtatná. Sajnos ez se nem biztató, se nem örömet adó.

Utolsó üzenete annak a lánynak, az almafavirágnak, könyörgő zokogással torzult: a tudómba és a szívembe szúrnak, hogy lecsapolják onnan a fölösleges folyadékot. Nem tudsz segíteni? Ne félj, fogom a kisujjadat.

Mihály az időközben kereket oldott Zelenkánét kereste. Halló! – kiáltott egy szivárványt rejtegető felhő felé. Tulajdonképpen azt se tudom, annak idején tegez-tük vagy magáztuk egymást. Úgyse számít. Maga mindenbe be volt avatva. Az összes kulcsok őrzője volt. Biztosan arra is emlékszik, hogy szüleim óhajára a Teológiai Társaság titkára részletes horoszkópot készített rólam. Az egyetlen példánya szórén-szálán eltűnt. Néhány nyugtalanító oldala azóta is kísért. Felejthetetlenek. Nem lesznek, csak szellemi utódaim. Marhaság! Hiszen fiam született. Igaz, ötéves korában lelőtték vagy leesett a 6-os villamosról. De élt addig, ameddig. Északon keresi a szerencsését. Külföldre távozik vagy száműzik. Túl egzotikus megfogalmazás ez egy más, békés hátterű világban. Viszont az a jövődőlés már első házasságomnál borzongató fenyegetésként hatott. Második felesége beteges, rossz természetű. És haszta-lan kerestem vigasztalást a költőnél, hogy minden sze-relem kicsit hihetetlen, mint a kaktuszon nyíló rózsza, ha elhiszi, hogy a tüskével, röggel, gyökérrel vívott harc-nak a szírom nem adósa. Legenda inkább, mint valóság. Olyan, mint mikor szár nélkül, levéltelen, har-matért illatoznak a bimbók. Én már az első nászt örök násznak terveztem, összerendeztem a jövő fenyegeté-sétől, s aggódón vizsgáltam a szeretett társat, akitől eszemben sem volt elválni. Az meg, hogy más meg-gondolások is léteznek, meg sem fordult a fejemben. Elhamarkodottan túlélhetetlennek minősítettük számos ismerősünket. Elsősorban természetesen anyánkat, ta-lán azért is, mert oly ritkán, csak ünnepnapokon vagy intézeti szünetkor láttuk. Zelenkánéval és Maca néni-vel már nem tettünk ilyen kivételt, de például Tusikával igen. A pezsgőgyár kifutólánya volt, és or-